

POLITIČNE POSLEDICE EISENHOWERJEVE BOLEZNI

Zapadni svet pred važnimi odločitvami

Preokret v vojaških odnosih med vzhodnim in zapadnim taborom
Pomanjkanje enotnega političnega hotenja

Vest, da je predsednika Združenih držav zadela rahla možganska kap, je naredila globok vtis ne samo na ameriško ljudstvo, temveč povzročila veliko zmedo tudi v političnih krogih vsega zapada.

Kolik pomen ima ta dogodek, se vidi že po tem, da so na ameriških borzah padle čez noč cene delnicam in drugim vrednostnim papirjem.

Voditelje držav, združenih v Atlantski skupnosti, se je polotila skrb, kaj bo z bodočo politiko zapada, ako zavoljo Eisenhowerjeve boleznine bo mogla sodelovati v njej Amerika po svojem najvplivnejšem in odločujočem predstavniku.

Po ustavnih zakonih Amerike je namreč vsa državna oblast osredotočena v rokah njenega predsednika. Brez njega je sleherna važna odločitev tako rekoč nemogoča, ves državni ustroj se iznenada ustavi.

In to se je zgodilo ravno v trenutku, ko se zapadne dežele pripravljajo na do sedaj najvažnejšo, naravno zgodovinsko zasedanje Atlantske zveze, sklicano za ta mesec v Parizu. Pogajanj bi se morali udeležiti vsi zavezniški načelniki vlad pod vodstvom samega Eisenhowerja.

NA ZGODOVINSKI PREKRETNICI

Zakaj je prihodnje zborovanje tako pomembno? Predvsem zavoljo tega, ker se je po najnovejših ruskih izumih dosedanje razmerje vojaških sil med vzhodnim in zapadnim taborom prekucnilo. Tako prekucnilo, da se mnogi na zapadu celo boje, da Atlantska zveza sploh ni več sposobna braniti z zanesljivim uspehom svojih članic pred oboroženim komunizmom.

Še pred nekaj meseci je bila Amerika v naslednjem položaju: v številnih deželah, obkrožujočih od blizu Rusijo, je imela vojaška oporišča, s katerih je za slučaj spopada lahko pognala na katerokoli sovjetsko središče svoje strašne, vodljive atomske izstrelke. Z njimi je bila sposobna Sovjetsko zvezo razdejeti in uničiti.

Amerika sama je pa bila nedotakljiva. Rusija je mogla sicer uničiti ameriške zavezničke v Evropi in Aziji, ni pa mogla do živoga daljni Ameriki, ker je bila ločena od nje po tisočerihih kilometrih neizmernih oceanov.

To dejstvo je dajalo Amerikancem zavest varnosti in jih navdajalo s ponosom. Brez skrbi za obstoj svoje države so lahko grozili komunistom z vodikovimi bombami. Nam Amerikancem, so si dejali, se že tako ne more nič zgoditi.

Po izumu ruskega medcelinskega izstrelka in umetnega satelita se je pa položaj iz temelja predrugačil. Rusi razpolagajo s pogonsko silo, s katero lahko vržejo sputnika v vesmirje, torej še laže vodikove bombe na New York, Chicago ali Washington in seve še mnogo laže na katerokoli velemesto v Evropi. Amerika je prvič v zgodovini prišla ob svojo varnost. Dogodek je izredne važnosti, ki bo imel velike posledice tudi za svetovno politiko.

»PRESENETLJIVI DOKAZI«

Vznemirjenost v Združenih državah je še bolj povečal senator Kefauver, ki je te dni izjavil, da je prišel do naravnost »presenetljivih dokazov«, kako je Sovjetska Rusija nadkrilila Ameriko na nekaterih »področjih znanstva in oboroževanja«, čeprav položaj Amerike »ni obupen«.

Ravno tako je brat zunanjega ministra Allen Dulles senatu odkril, da razpolaga Rusija danes že s podmornicami, s katerimi lahko

vrže iz daljave 1.400 kilometrov od obale Amerike v notranjost države vodikove bombe. Takih podmornic ima Rusija danes le štiri, a mnogo jih gradi v svojih ladjedelnih. En sam tak izstrelak uniči lahko ozemlje, veliko 200 kvadratnih kilometrov, ter okuži vso okolico z radioaktivnimi žarki.

Sovjetska Rusija, je rekel Allen Dulles, ima danes brodovje 450 podmornic, ki jih v slučaju potrebe lahko vse opremi s slinimi izstrelki.

Take izjave imajo sicer politični namen prisiliti parlament, da posveti več denarja in skrbi oboroževanju Amerike in zaveznikov, toda v njih je brez dvoma zelo mnogo resnice. Ves zapad ima danes dejansko občutek, da je od Sovjetske zveze vojaško ogrožen.

Cilj decembrskega zasedanja Atlantske skupnosti v Parizu je ravno v tem, da se preuči novi vojaški položaj v svetu ter sklenejo tisti ukrepi, ki so potrebni za enotno obrambo zapada pred naraščajočo močjo komunizma.

Nesloga med zapadnjaki

Še bolj kot sodobno orožje je pa zapadnim deželam nujno potrebna politična sloga. Atlantska zveza, ki obstaja že 8 let, se ni še mogla razviti iz zgolj vojaške v pravo politično in gospodarsko skupnost.

Kljub temu da je zveza na zunaj povsem pravilno in skoraj vzorno organizirana, med članicami ni skupnega političnega programa. To se je videlo najbolj jasno za časa krize zavoljo Sueškega prekopa. Francozi in Angleži so s svojo vojsko napadli Egipt, ne da bi prej vprašali za nasvet Ameriko. In tako se je zgodilo, da sta Washington in Moskva nastopila tedaj skupno proti Franciji in Veliki Britaniji.

Adenauerjeva Nemčija je vpeljala 12-mesečno obvezno vojaško službo, ne da bi prej vprašala za mnenje svoje atlantske zavezničke. Velika Britanija je sklenila odpoklicati del svojih vojaških posadk iz Nemčije, ne da bi se potrudila vprašati zavezničke, kako oni o tem sodijo.

Še bolj pogostoma je seve nastorala na lastno pest mogočna Amerika. Najnovejši primer se je zgodil pred kratkim, ko je skupno z Angleži sklenila dobaviti orožje Tuniziji. Francozov, ki se jih stvar neposredno tiče, o svojih načrtih niti obvesila ni.

Zavoljo tega je v okviru Atlantske zveze izbruhnil težak spor med Francijo ter Veliko Britanijo in Ameriko, ki do danes ni še

poravnan. Francozi se čutijo zastran takega ravnanja ponižane in užaljene, toda oni sami v mnogih primerih niso ravnali drugače.

SAMA NEREŠENA VPRAŠANJA

Z ene strani so zahtevali od zapadnjakov, naj jim pomagajo braniti njihove položaje v Severni Afriki, z druge pa proglašajo svoje spore z Alžirci za čisto notranjo zadevo Francije, ki se atlantskih zaveznikov prav nič ne tiče.

Zelo važno nerešeno vprašanje predstavlja tudi otok Ciper. Zavoljo bodočnosti in usode neodotnega grškega in turškega prebivalstva je nastala domala nepremostljivo nasprotje med Veliko Britanijo, Grčijo in Turčijo, ki so vse tri članice iste Atlantske skupnosti.

Kamorkoli človek pogleda, vidi torej sama nerešena politična vprašanja, ki razdvajajo zapadne dežele ter jemljejo njihovi Atlantski skupnosti politično moč in udarnost.

VSI NA ENI LADJI

Kar zapadnim deželam predvsem manjka, je sloga in skupen politični program. Njihova materialna in zlasti gos. oderska moč je še vedno neprimerno večja, kot je tista ko-

NOVICE Z VSEGA SVETA

NESREČNA INDONEZIJA

Te dni je šla po svetu novica, da se je izvršil atentat na predsednika republike Indonezije dr. Sukarna. Pri tem je zgubila življenje šestorica oseb, Sukarno je pa ostal nepoškodovan.

Vest je marsikdo prezrl, ker se mu ni zdela važna. In vendar gre za novo državo, ki šteje 80 milijonov prebivalcev in bo v bodoče igrala precejšnjo vlogo v svetu. Sestavljena je iz 3000 otokov, ležečih v Tihem oceanu na obeh straneh ravnika, med katerimi je najpomembnejši otok Java.

Dežela, ki je bila do konca vojne kolonija Nizozemcev, ima v svojem okrilju bogate rude in nafto ter zavoljo zelo toplega podnebja bujno poganjajoče rastline. Po svetu je znana zlasti ondota kava, kavčuk, riž in poper. Glavno mesto Džakarta šteje nad pol milijona duš.

Boj z zaostalostjo

Po osvoboditvi je Indonezija zašla zavoljo zaostalosti svojega prebivalstva v velike zagate. Del otokov se je ocepil in uprl osrednji vladi v Džakarti. Sukarno je v težkem sporu tudi s Holandijo, od katere zahteva, naj odstopi Indoneziji še del otoka Nove Gvineje, ki ga drže Holanci.

Ker Nizozemci tega nočejo, so Indoneziji začeli boj proti vsemu, kar je holandsko. Kupovati nočejo več njihovega blaga, prepovedali so holandskim ladjam pristajanje v svojih lukah in pretrgali celo vse telefonske zveze s Holandijo.

Vse politične in gospodarske težave, s katerimi se obupno bojuje mlada republika, nam pa ne smejo zamegliti pogleda na stvarnost. Indoneziji spadajo med probujajoče se narode Azije, ki strastno hrepene po neodvisnosti ter jih čaka kljub trenutni homatijam lepa bodočnost.

Vprašanje je le, ali se bodo naslonili na

zapad ali pa iskali pomoči pri Sovjetski zvezi.

JUŽNI TIROL

Avstrijski kancler Raab, ki ga je konec avgusta udarila kap, si je že toliko opomogel, da je v ponedeljek imel daljši razgovor z domačimi in tujimi časniki.

Avstrija, je med drugim izjavil, namerava začeti v kratkem z Italijo pogajanja o Južnem Tirolskem. Njen cilj je, da se izvede manjšinska pogodba Gruber - De Gasperi. Prisotni zunanji minister Figl je dodal, da se bodo diplomatski razgovori z Rimom začeli, kot upa, v nekaj dneh.

TEKMA Z ZAPADOM

V Egiptu vlada veliko veselje, ker se je Naserju posrečilo dobiti od Rusije veliko, dolgoročno posojilo v znesku 700 milijonov rubljev, kar predstavlja približno 150 milijonov dolarjev ali nad 90 milijard lir.

Značilno je, da je posojilo prinesel iz Moskve domov vojni minister general Amer. Iz tega sklepajo, da bo denar porabljen v znatni meri v vojaške namene.

Ravno tako kot Egiptu je Sovjetska Rusija dala velika posojila Libanonu in drugim arabskim deželam. Jasen dokaz, kako je Rusija začela tekmovati z zapadom tudi na gospodarskem področju ter širiti svoj vpliv v Sredozemlju in na Srednjem Vzhodu, kjer so še pred nekaj leti imeli odločilno besedo le Angleži, Amerikanci in Francozi.

SNEG IN MRAZ

Zima je začela pritiskati na vso Italijo. Snežni zameti in viharji so zajeli srednje in tudi južne dele države. V pokrajini Chieti je 30 hribovskih občin odrezanih od sveta in vse dovozne ceste so zasute. V Florenci je toplomer padel na več ko 4 stopinje pod ničlo. V nekaterih krajih Sicilije je mraz dosegel celo 6 stopinj pod ničlo.

Eisenhowerjevi načrti

Zdravje predsednika Združenih držav se presenetljivo naglo boljša. Napaka v govorjenju je popolnoma izginila in Eisenhower se je spet preselil v Belo hišo, kjer je prevzel domala v celoti vladne posle.

Tako je v torek sklical na posvetovanje voditelje strank v parlamentu ter jim v dolgem govoru razjasnil, kakšen bi moral biti bodoči program Amerike, ako se hoče z uspehom upreti vojaškemu, političnemu in gospodarskemu prodiranju Sovjetske Rusije.

Najprej je predlagal, da morajo Združene države zvišati svoj vojaški proračun od 38 na 40 milijard dolarjev. Povišek bodo uporabili v glavnem za preučevanje in izdelovanje vodljivih atomskih izstrelkov ter za borbo proti podmornicam, katerih največje brodogradnje ima danes Sovjetska zveza.

Štiri milijarde zahteva zatem Eisenhower za pomoč tujini. Od tega naj gre polovica v korist nerazvitim deželam v Aziji in Afriki, kjer Moskva čedalje bolj širi svoj politični in gospodarski vpliv.

Amerika naj nadalje ukine tako imenovani zakon Mac - Mahon, kateri zabranjuje vladi seznanjati tuje države z ameriškimi atomski-

mi tajnostmi. Ta del Eisenhowerjevega programa bo za sedaj koristil le Veliki Britaniji, zakaj ona je edina zavezniška država, ki poleg Amerike izdeluje jedrno orožje.

Skladišča in izstrelišča

V drugih evropskih deželah je Amerika voljna ustanoviti atomska skladišča in sezidati posebna izstrelišča za vodljive izstrelke. V slučaju vojne bodo zavezniki imeli takoj na razpolago najmodernejšo orožje ter se ga lahko nemudoma poslužili.

Najpomembnejši Eisenhowerjev predlog pa se tiče politične okrepitve Atlantske zveze: včlanjene države naj se od časa do časa posvetujejo o političnem položaju ter se medsebojno obveščajo o svojih načrtih. Eisenhower ni pa šel tako daleč, da bi proglasil taka posvetovanja za obvezna. Amerika si hoče, kot vidimo, ohraniti tudi za prihodnost popolnoma proste roke.

To je precejšnja hiba Eisenhowerjevih predlogov, ki utegne tudi ogroziti popolni uspeh prihodnjega zasedanja atlantskih zaveznikov.

Ognjenika Vezuv in Etna sta pokrita s snegom. V sicer toplém sicilijanskem mestu Catanii je berač Salvatore Lenti umrl od mraza. Legel je, kot običajno, spat v kotiček nekega trga, a se ni več zbudil. Precejšen mraz pritiska tudi na naše kraje.

KITAJSKA POLITIKA

Načelnik vlade rdeče Kitajske Ču-En-Laj je izjavil pred tujimi časniki, da je komunistična Kina pripravljena priznati svojo ga nasprotnika Čang Kaj Šeka za guvernerja Formoze pod pogojem, da se otok združi z ostalim kitajskim ozemljem v skupno narodno državo. Za to ceno so v Pekingu voljni se pomiriti s svojim največjim sovražnikom.

FAŠIZEM NI ŠE UMRL

»Italijanska nacionalistična organizacija« (Associazione nazionalista italiana) je ovdela voditelje Južnotirolske ljudske stranke oblastvom zaradi veleizdaje. Obdolžuje jih, da delujejo na to, kako bi Južno Tirolsko odcepili od Italije ter priključili Avstriji. Ker ogražajo enotnost države, naj vlada stranko razpusti, voditelje pa vtakne v ječo.

Manjšina ima, kot znano, v svojem programu samo eno zahtevo: naj Rim izvede pogodbo Gruber - De Gasperi o samovladi in narodni enakopravnosti južnotirolskih Nemcev. Za laške nacionaliste je to seve zločin! Če bi šlo po njihovem, bi morali sploh vsi voditelji manjšin v zapor. Tako so »reševali« narodnostna vprašanja fašisti. S kakšnim uspehom, vidi ves svet!

NOV GREH

Glasilo rimske duhovščine Palestra del Clero je objavilo zanimiv članek. V njem prikazuje, koliko smrtnih nesreč in drugih nezgod povzročajo družbi brezvestni vozači. Prehitra in lahkomišelnost voznika, ki ogražava življenje in zdravje bližnjega, je zato velik greh, katerega se mora kristjan — spovedati.

Tako razmotrivanje je popolnoma pravilno. Nujno potrebno pa je, da bi Cerkev proglasila za hud greh tudi mržnjo do tujega naroda, do njegove kulture in njegovega jezika. Le pogledjmo, koliko ljudi, ki se imajo za pristne katoličane, z mirno vestjo zapostavljajo in zatirajo sosedna ljudstva! In pri tem celo mislijo, da opravljajo dobro, rodoljubno delo!

SPREMEMBE V ŠOLSTVU

Prosvetno ministrstvo v Rimu preučuje razne spremembe v šolstvu. Zdi se skoraj gotovo, da bo učiteljske imelo namesto 4 v bodoče 5 letnikov. Zadnja 3 leta se bodo dijaki pripravljali predvsem praktično na učiteljski poklic. To je dobro in pametno. Takisto pametno je, da hočejo v višji gimnaziji in na liceju vpeljati poučevanje še enega tujega jezika.

MESARSKO KLANJE

Ob progi Mestre - Tržič sta blizu postaje Quarto d'Altino dva pastirja pasla poldrugi sto ovac. Proti večeru sta pod železniškim nasipom malo zadremala, ko ju sredi sna zbudi strašno bleketanje in pisk. Vsa preplašena sta zagledala, kako se je drobnica drenjala po progi prav v hipu, ko je prihrumel brzovlak. Zadel je v polno in razmesaril 70 ovac. Uboga pastirja sta seve obupana.

NOVICE

TUDI JAPONCI SE OGLAŠAJO

Skupina japonskih petrolejskih podjetnikov je ponudila kralju Arabije Ibn Saudu, da bi mu pomagala izkoriščati ležišča nafte, ki se nahajajo pod površino Arabskega morja. Dobiček naj bi se ne delil več, kot je danes običaj, na polovico, temveč naj bi Arabci prejeli 56 odstotkov, Japonci pa le 44. Vest o ponudbi je izzvala v New Yorku veliko razburjenje. Ameriški gospodarstveniki se na vse pretege trudijo, kako bi pogodbo preprečili, ter s tem odbili udarec, ki preti koristim njihovih petrolejskih družb. Taka pričanja hodijo seve prav le — Arabcem.

NOVI KOVANEC

Včeraj so v Rimu vlili prvi srebrni kovane v vrednosti 500 lir. Slovesnosti v državni kovnici je prisostvoval zakladni minister Medici.

WINSTON CHURCHILL

V soboto je obhajal na svojem posestvu 83-letnico rojstva. Na kosilo je povabil samo svojo rodbino in maršala Montgomeryja. Stari državnik je še popolnoma čil in delaven. Piše zgodovinske knjige, slika in se udeležuje kot poslanec sej parlamenta. Od vseh strani sveta je prejel čestitke in časopise ga po pravici slavi kot enega največjih mož našega časa.

samotno cesto, kjer ga je po dogovoru našel oče.

Tolovajstvo je socialna nadloga, ki se je na Siciliji in Sardiniji Italija nikakor ne more rešiti, čeprav se proti njej bojuje že dolga desetletja. Ves državni ustroj je pred roparji brez moči.

»VSE ZA STRANKO«

V Genovi so pred kratkim zaprli odlično in lepo gospo Ebe Roisecco, zelo znano v tamkajšnjih krogih bogatašev. S priporočilnimi pismi, katera sta ji izstavila poslanca Gonella in Guglielmone, je zbirala podpore za bodočo volilno propagando Kršč. demokracije. Pri tem je oskubila razne trgovce, tovarnarje in druge ljudi, ki bi se radi prikupili vladajoči stranki, za stotine in stotine milijonov. Končno je prišlo na dan, da je bilo vse skupaj le goljufija. Zanimivo je, da je lepi Ebe pri teh sleparijah pomagal tudi neki profesor z — rimske univerze.

BOJKOT

Na obnem zboru Avstrijskega planinskega društva v Gradcu so te dni sprejeli soglasen sklep, naj njegovi člani, ki jih je več desetisočev, ne hodijo na počitnice v Italijo. To so storili, da protestirajo proti slabemu ravnanju Italije z nemško manjšino na Južnem Tirolskem. Kdor gre v Italijo, je rečeno v sklepu, naj obišče samo kraje Južnega Tirola.

SI RADI PRIVOŠČIJO

Dunajčani so na glasu, da si radi privoščijo zabave, veselja in počitnic. Letos je šlo na poletni oddih nad 90 odstotkov meščanov. Ena tretjina je odpotovala v tujino, in sicer največ v Italijo.

Smučarji na »suhem«
trenlgu

TOLOVAJSTVO NA SICILIJU

Človek bi skoraj ne mogel verjeti, kakšne razmere vladajo še danes na Siciliji. Najzanimiveje je to razvidno iz pripovedi dijaka Vita Planeta, sina bogatega posestnika iz Palermo, ki so ga 19. oktobra t. l. odpeljali razbojniki ter ga držali 43 dni zaprtega v gorski duplini, češ da ga bodo umorili, ako oče ne položi določenega zneska v odkupnino.

Odpeljali so me, pripoveduje dijak, z zavezanimi očmi v temno luknjo, razsvetljeno le z drobnim oljenko. Sem pa tja so mi prinesli nekaj jedi in pijače. Nisem vedel, kje sem, ter zgubil čut za čas. Dneve sem štel po številu obedov, ki so mi jih dajali. Najhujše v ozki duplini je bilo, da so me brez prestopka nadlegovale podgane in metopirji ter pikali brenclji. Večkrat me je obhajal obup.

Naposled so fanta te dni osvobodili. Pokrili so mu glavo z vrečo in ga odpeljali na

Zapadni svet pred važnimi odločitvami

(Nadaljevanje s 1. strani)

munističnega sveta. Če bi znale združiti in načrtno izkoristiti vse svoje znanstvene in tehnične sposobnosti, ni dvoma, da bi v dohodnem času tudi na atomsko - vojaškem področju dohiteli in prekosile Sovjetsko Rusijo.

Za to je pa nujno potrebno, da zapadnjaki rešijo najprej vsa sporna politična vprašanja ter enkrat za vselej pokopljejo svoje prepire. Vse dotlej, dokler bo vsakdo delal politiko na lastno roko, ne oziraje se na mnoge zaveznikov, ter morda ne bi čutil niti potrebe, da o svojih korakih in namenih za-

Po svetu

Nemčija — V zahodnem Berlinu, ki so ga zavezniški bombniki med vojno strahovito razdejali, je 500 tisoč prebivalcev še zmerom brez dostojnega stanovanja. Okrog 100 tisoč ljudi živi še v barakah.

Nova Zelandija — Pred kratkim je odpotovala posebna odprava v notranjost dežele, da ugotovi, ali živi tam še ptica moa, ki je znana kot največja ptica na svetu. Moa je visoka 3 metre in je tako težka, da ne more vzleteti.

Kanada — V mestu Calgary je policija izdala odlok, s katerim prepoveduje popivanje na pokopališčih. V Kanadi je namreč javno pijančevanje strogo zabranjeno in zato so se vinski bratci zatekali na pokopališča in tam praznili steklenice.

Španija — Prebivalci siromašne vasi Almera so se silno razveselili, ko so odkrili na svojih poljih mlake nafte. Takoj so se oglašile petrolejske družbe, da odkupijo za drag denar zemljišča. Pri preiskavi nafte so pa strokovnjaki ugotovili, da je že destilirana. Kopali so v globino ter zadeli na velike cisterne, shranjene v zemljo prejkone za zadnje meščanske vojne. Rja je pregrizla posode, ki so nato začele puščati.

Portugalska — Neki sodnik v mestu Oportu je kaj debelo gledal, ko ga je policija zjutraj izvlekla iz postelje ter odgnala v ječo. Dan prej je raztreseni sodnik izdal sam ukaz, naj ga zaprejo; spodaj, kjer bi moral stati njegov podpis, je pa pomotoma zapisal ime tistega, ki bi ga morali aretirati.

Argentina — Ob njeni meji s Čilejem teče čudna reka, katere voda ima okus po limonadi. Treba jo je le razredčiti in osladiti, pa dobiš odlično osvežilno pijačo. Voda je ob izvirku čista in brez okusa, limonada postane šele pozneje, ker se v njej razkrajajo posebna vrsta lesa.

Italija — Ko je neki švedski turist zapisal v knjigo gostov hotela v Rimini svoje ime: Sven I, se je vratar začudil in zahteval pojasnila. »Moj priimek je res I« — je odvrnil potnik — »saj se tako naziva moja rodbina že od l. 1654 ter nosi najkrajši priimek na Švedskem«.

Francija — Po uradnih podatkih je lani umrlo na posledicah preobilnega uživanja alkohola v Franciji 17.500 oseb, za jetiko pa le 12 tisoč 700.

veznike obvesti, zapad ne more biti trajno kos veliki skupnosti komunističnih držav.

To spoznanje, ki so ga imeli doslej na zapadu le daljnovidni posamezniki, je po najnovejših ruskih izumih začelo prodirati v širše politične kroge in celo v množice. Ljudi se je polastil občutek, da se nahaja ves zapadni svet na skupni ladji, kjer je danes posadka na žalost sprta in v stalnem prepiru, čeprav jih veže ista usoda: vsi skupaj bodo prišli v varen pristan ali skupaj utonili.

Kap, ki je zadela Eisenhowerja, je to spoznanje prinesla zapadu še globlje in na dramatičen način do zavesti ter ga prisilila, da je kljub predsednikovi bolezni sklical za december nujno atlantsko zasedanje v Pariz.

Vesti s Tržaškega

IZGREDI V LADJEDELNICAH

Spor med ravnateljstvom tržaških ladjedelnih in delavstvom se čedalje bolj zaostrojuje. Ker v soboto niso prejeli plač, so se delavci podjetja sv. Marka v ponedeljek zbrali pred sedežem ravnateljstva ter burno protestirali. Bili so tako razkačeni, da so nenadno nekateri izmed njih začeli obmetavati poslopje s kamenjem in z železnimi predmeti. Poleg številnih oken so bila popolnoma uničena vhodna vrata. Izgredi bi se bili gotovo povečali, da niso v ladjedelnico prišli številni policijski stražniki, ki jih je vodil sam kvestor De Nozza. Po njegovem posredovanju so delavci mirno odšli na službena mesta, a niso prijeli za delo. Okrog 16. ure jim je ravnateljstvo naposled razdelilo plače.

Vest o izgredih se je bliskovito razširila po mestu ter vzbudila pozornost tudi voditeljev političnih organizacij. Na predlog republikancev so se popoldne sestali voditelji vseh strank, ki imajo svoje predstavnike v parlamentu, ter razpravljali o položaju v ladjedelnih. Soglasno so sprejeli poziv, naj vlada čimprej poskrbi, da se končno poravnata spor, ki zelo resno ogroža gospodarstvo vsega našega ozemlja. Potem ko so ugotovili, da so zahteve tržaških kovinarjev povsem upravičene, so pozvali poslance, naj pripravijo enoten nastop v parlamentu. Da bi se поблиže seznanila s položajem, sta v ponedeljek zvečer prispela v Trst senatorja Pellegrini (KP) in Marangone (nennijskevec).

Delavci so medtem sklenili nadaljevati borbo. V torek so ob 12. uri spet stopili v stavko, ki se bo naslednje dni po vsej verjetnosti nadaljevala. Na drugi strani namerava pa ravnateljstvo ladjedelnih uvesti preiskarvo, da ugotovi krivce zadnjih izgredov in jih kaznuje.

POKRAJINSKI ODBOR V KRIZI?

Vodstvo tukajšnje socialdemokratske stranke je pred kratkim sklenilo, da prekine kakršnokoli sodelovanje s Kršč. demokracijo. V tej zvezi je povabilo svojega zastopnika v pokrajinskem upravnem odboru g. Tosonija - Pittonija, naj odstopi. Toda mož ni bil enakega mnenja. Da ohrani svoj stolček, je te dni izstopil iz stranke.

Socialni demokrati se očitno pripravljajo na bližnje volitve v poslansko zbornico in se hočejo otresti sleherne odgovornosti za vznemirljiv politični in gospodarski položaj, v katerega je po krivdi vladajoče stranke zabredel Trst.

USLUŽBENCI BIVŠE ZVU

Te dni so se iz Rima vrnil zastopniki uslužbencev bivše ZVU. V italijanski prestolnici so s predstavniki vlade razpravljali o zakonskem osnutku, po katerem se uslužbenci bivše angloameriške uprave v Trstu sprejmejo v redno državno službo. Vlada je baje pristala na zahtevo, da se vsem uslužbencem priznajo dosedanja službena leta, in sicer od leta 1945 dalje. Zdi se pa, da vlada odločno odklanja predlog, naj se ti uslužbenci ne nameščajo izven meja dežele Furlanije - Julijske krajine.

O članih civilne policije so se sporazumeli, da bodo lahko prostovoljno stopili v vrste italijanske policije. Podčastniki naj bi ohranili svoje dosedanje čine.

O zakonskem osnutku bo razpravljaj še

parlament, ki lahko vanj vnese še kakšno spremembo.

Kot smo zvedeli, so v Rimu žal povsem prezrli vse tiste slovenske šolnike, ki so službovali za časa ZVU, a jih s prihodom Italije niso več namestili. Naša javnost zato upravičeno zahteva da se njihov položaj reši skupno s tistim ostalih uslužbencev angloameriške uprave. V nasprotnem primeru bomo ravnanje vlade smatrali za grobo diskriminacijo.

GOSP. BELCI NE PRIZANAŠA

Na letošnjem občnem zboru Tržaške kršč. demokracije je, kot znano, vodstvo stranke prešlo v roke tako imenovanih »tridesetletnikov«, se pravi skupine Fanfanijevih pristašev, ki jih vodi mladi Piccolov urednik Corrado Belci. Ta je postal tudi novi strankin tajnik in tako spodnesel dolgoletnega voditelja prof. Redenta Romana.

Po občnem zboru so Romano in njegovi prijatelji poslali mnogim pristašem Kršč. demokracije okrožnico, v kateri trde, da so novi voditelji bili nezakonito izvoljeni. Ker je okrožnico objavil dnevnik Corriere di Trieste in še nekateri levičarski listi, se je g. Belci pritožil na strankino razsodišče. To je prejšnji teden prof. Romana za eno leto izključilo iz stranke. Enaka usoda je doletela tudi 14 drugih Romanovih prijateljev.

Nekateri pripominjajo, da se je g. Belci na ta način odkrižal nevarnega tekmeča pri prihodnjih volitvah v rimski parlament.

POSLEDICA KOMISARSKE UPRAVE

Konec prejšnjega meseca so tržaški trgovci prejeli sporočilo, da jim je županstvo odpovedalo dosedanje dogovore o pavšalnem plačevanju trošarinskega davka. Obenem jih je seznanilo z novo višino davka, ki ga bodo morali plačati v letu 1958.

Da bo bralcem stvar jasnejša, naj omenimo, da se trošarinski davek plačuje na dveh način. Za določene predmete, kot so mesni izdelki, maslo, vino itd., se davek plačuje sproti, se pravi tedaj, ko blago gre v potrošnjo. Imamo pa celo vrsto predmetov, za katere trgovec od leta do leta sklene s trošarinskim uradom dogovor o pavšalnem plačevanju tega davka, ki občini pravzaprav prinaša največ dohodkov.

Kaj se je sedaj zgodilo? Komisar Mattucci je, kot se zdi, trdno namenjen, da spravi v red občinsko gospodarstvo. Prepričan pa je, da to najlaže doseže, če zviša trošarinski davek do največje mere, ki jo dopušča zakon.

Od tekstilnih predmetov je n. pr. tržaška občina letos imela 50 milijonov dohodkov, prihodnje leto pa računajo, da jih bo 200. Davek na obutev je letos dal občini 13 milijonov, leta 1958 bo dal 60. Od cvetličarjev, ki so letos plačali 2,2 milijona, zahtevajo za prihodnje leto 7 milijonov.

Proti temu ukrepu so takoj nastopili vsi trgovci, češ da je davek, ki ga nalaga tržaška občina, neprimerno večji kot v vseh ostalih mestih Italije. Tako ima občina Milan od davkov na obutev enake dohodke (60 milijonov), kot naj bi jih imel Trst. Pri tem je treba vedeti, da šteje Milan 1 milijon 325 tisoč prebivalcev, Trst pa šele 310 tisoč. Vsak Tržčan bi torej za obutev moral plačati 208 lir letnega davka, medtem ko plačuje danes

prebivalec Milana samo 49 lir. Poleg tega moramo upoštevati, da je povprečni letni zaslužek v Milanu znatno večji kot v Trstu.

Novi ukrepi komisarja Mattucci bode gotovo povzročili hude posledice. Občinsko gospodarstvo se bo res nekolikoboljšalo, vendar samo na račun potrošnikov. To pomeni, da bodo konec koncev najhuje prizadeti revni sloji našega prebivalstva. Dvomimo namreč, da bodo trgovci zaradi tolikšnega povišanja davkov mogli in hoteli ohraniti dosedanje cene.

JUGOSLOVANSKI IZLETNIKI

Konec prejšnjega tedna smo po tržaških ulicah imeli priliko videvati izredno veliko izletnikov iz Jugoslavije. Poleg številnih avtobusov je v Trst prispel tudi posebni vlak z okrog 300 izletniki iz Ljubljane. Računajo, da je prejšnji teden, ko so v Jugoslaviji obhajali državni praznik, bilo v našem mestu nad 4 tisoč turistov iz Slovenije in Hrvaške.

Trgovci so z njimi naredili odlične kupčije. Jugoslovani so kupovali zlasti kolesa, obleke in ostalo potrošno blago, za kar jim na meji ni treba več plačevati carine.

SAMATORCA

V torek se je 31-letnemu domačinu Aleksandru Budinu zgodila na polju huda nesreča. Ko je s traktorjem oral na njivi, se je vozilo zaradi močno visokega zemljišča nenkrat prevrnilo. Budin je takoj skočil s traktorja, a njegova leva noga je obležala pod vozilom. Odpeljali so ga v tržaško bolnico, kjer so zdravniki ugotovili zlom noge in več udarcev po telesu.

Želimo mu, naj čimprej popolnoma okreva.

RAZSTAVA ŽIVINE V BAZOVICI

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo namerava prve dni maja 1958 prirediti v Bazovici prvo razstavo živine sivorjave pasme. Udeležijo se je lahko živinorejci, katerih živina je vpisana v rodovniško knjigo, pa tudi tisti, katerih govedo ni vpisano. Živino bodo razdelili na naslednje skupine:

1. telice, stare od 8 do 18 mesecev; 2. nad 18 mesecev stare junice in krave po prvem teletu; 3. krave po drugem teletu. Razstavili bodo obenem plemenjake vsega ozemlja ter bikce v reji.

Razstave se bo udeležila živina naslednjih vasi: Bazovica, Gročana, Jezero, Gropada, Padiče in Trebče. Najbolje ocenjena goveda bodo nagrajena. Živinorejcem, ki ne bivajo v Bazovici, a bodo pripeljali živino na razstavo, bodo plačali odškodnino.

Kmetovalci, katerih goveda niso vpisana v rodovniško knjigo, a se kljub temu žele udeležiti razstave, morajo do 31. decembra vložiti prošnjo na Kmetijsko nadzorništvo.

OBVESTILO REJCEM BIKCEV

Živinorejce obveščamo, da bo ta mesec pregled bikov. Kmetovalce obenem opominjamo, da po zakonu ne smejo rediti nepotrjenih, nad 10 mesecev starih bikov ali takih, za katere ni bila vložena prošnja, da jih uradno potrdijo. Živinorejci morajo zato še ta teden zaprositi pokrajinsko komisijo za potrditev bikov, naj pregleda do 10 mesecev stare živali in tudi tiste, ki to starost izpolnijo decembra. Prošnjo je treba napisati na posebnih obrazcih, ki jih dobiš na županstvu, kjer prošnjo tudi oddaš.

Enako prošnjo morajo izpolniti tudi vsi lastniki že potrjenih bikov. Natančnejša navodila dobiš na sedežu komisije v Trstu ali po telefonu: 23-927.

Dopisi iz Goriške

POKRAJINSKI SVET

Prejšnjo sredo je goriški pokrajinski svet razpravljal o proračunu za leto 1958, ki izkazuje velik primanjkljaj 171 milijonov lir. Gospodarski položaj goriške pokrajine je, kakor povzemamo iz poročila odbornika dr. Chiantarolija, izredno slab. Saj je pokrajinska uprava v devetletni poslovni dobi naredila kar eno milijardo in 130 milijonov dolga, tako da je morala samo letos plačati 62 milijonov obresti. Ogromna zadolžitev je še toliko pomembnejša, ker ni pokrajinska uprava v tej dobi izvedla nobenega večjega javnega dela, temveč je svoje delovanje omejila le na izvrševanje upravnih zadev. Vlada tudi letos ne bo krila primanjkljaja in je odredila, da ga mora pokrajina kriti s posojili in višjimi dokladami na zemljiški davek in zemljiške dohodke, o katerih je omenjeni odbornik izjavil, da niso vendar tako velike. Pokrajina bo morala sedaj najeti še 349 milijonov lir posojila, da krije zgube za leti 1956 in 1957. Svet je končno z 12 glasovi odobril proračun, kakor ga je predložil upravni odbor. Proti so glasovali le trije komunisti in Miladin Černe, medtem ko je poleg 11 krščanskih demokratov za proračun glasoval tudi saragatovec Sdrigotti. Svetovalec MSI ni bilo na seji. Odsoten je bil tudi zastopnik SDZ dr. Anton Kacin, česar ne odobravamo.

V torek preteklega tedna je imel sejo tudi pokrajinski upravni odbor. Med drugim je sklenil, da se za en mesec podaljša rok, v katerem smejo kmetovalci vlagati prošnje za tekmovalni natečaj. Gre namreč v glavnem za gradnjo modernih hlevov in skednjev. Za udeležence natečaja je določenih 82 nagrad v znesku 2 milijonov 800 tisoč lir.

Odbor tudi predlaga, naj pokrajinski svet najame 200 milijonov lir posojila za kritje primanjkljajev v letih 1955 in 56. Odobril je nadalje 200 tisoč lir za ureditev parka ob zavodu za dojenčke, 125 tisoč za električno razsvetlavo ter 600 tisoč lir za pleskarska dela v novi stavbi, ki jo gradijo za pokrajinske uslužbenke.

IZ SOVODENJ

Na zadnji seji občinskega sveta so najprej imenovali novo gradbeno komisijo. Njen predsednik je župan Češčut, odborniki pa gg. Cotic Janko, dr. Cvetko Kocjančič, zdravnik dr. Dainese in zidarski mojster Jožef Petejan.

Nato so občinski očetje razpravljali o letošnjem proračunu, ki izkazuje 20 milijonov lir izdatkov in 13 milijonov dohodkov. Za kritje primanjkljaja 7 milijonov bo občina morala najeti posojilo pri državni blagajni v Rimu.

Glede družinskih grobov je svet sklenil, da znaša pristojbina 2 tisoč lir za prvih 10 let, po preteku te dobe se pa pristojbina poveča. Za nakup šolskih potrebščin revnim otrokom bo občina letos izplačala šolskemu patronatu 15 tisoč lir.

Primanjkljaj iz leta 1956 bo poravnani s posojilom 945 tisoč lir. Svet je nadalje sklenil ograditi občinski dom in postaviti železna vhodna vrata. Za ta dela bodo izdali 200 tisoč lir, medtem ko so 309 tisoč določili za poslopje materinske posvetovalnice, ki ga

bodo obenem opremili, da se v njem čimprej lahko prične važna služba.

Končno je svet določil prostore za novi poštni urad. Posloval bo, kjer je doslej bil urad za delo, medtem ko se ta premesti v pritličje. Stroški za preureditev znašajo 100 tisoč lir.

Sovodnjski občinski upravi priporočamo, naj poskrbi, da bo poštni urad redno dostavljal časopise in ostalo pošto vsem vasem, tako da bodo zadovoljni tudi naši Vrhovci.

IZ PEVME

V soboto sta si v prelepi pevmski cerkvi obljubila večno zvestobo gđe. Ida Doljak in g. Lav Bitežnik iz Gorice. Med sv. mašo je novoporočencema nasul nekaj prisrčnih božjih zrn na njuno novo življenjsko pot pevmski župnik g. Rutar. Na koru so sveti obred spremljali organist, violinist in sopranistinja gđe. Reja, ki so zelo povzdignili lepoto poročnega obreda in učinkovitost slovesnih trenutkov.

Mladima novoporočencema pa želimo vsi prijatelji in znanci obilo božjega blagoslova in resničnega zadovoljstva v novem življenju.

Čestitkam in voščilom se iz srca pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

IZ PODGORE

V četrtek preteklega tedna je iznenada umrla zavedna slovenska žena in skrbna mati g. Ema Brešan, por. Klavčič. Dan prej je v svojem stanovanju nesrečno padla po stopnicah ter pretrpela hude poškodbe. Prepeljali so jo nemudoma v bolnico Brigata Pavia, a vsa skrb zdravnikov ji ni mogla rešiti življenja. Nekaj dni po smrti brata Ludvika je tudi ona zapustila ta svet, čeprav je bila kljub častitljivi starosti 80 let še krepka in delavna žena.

Pokojnico smo ob veliki udeležbi pokopali v petek popoldne. Žalostni sprevod se je razvil od kapelice na pokopališču v domačo cerkev in nazaj. Peveci iz Podgore, Sovodenj in Gorice so ji zapeli ganljivi žalostinki. Vigned se povrne in Blagor mu, ki se spočije.

Spoštovani in plemeniti pokojnici naj sveti večna luč. Sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

IZ RUPE

V torek preteklega tedna je po daljšem bolehanju umrla 68-letna Marija Pavletič, por. Kovic. Njeni daljši boleznini se je v zadnjem času pridružila še gripa, ki je pa bila za njeno že zrahljano zdravje usodna. V sredo popoldne jo je množica vaščanov in znancev iz bližnjih vasi spremila k večnemu počitku na domačem pokopališču. Pokojnica je bila zares zavedna slovenska žena in lep vzor Primorke, ki ni nikdar klonila pred življenjskimi težavami. Svojim trem otrokom je bila dobra mati. Naj ji sveti večna luč. Užaloščen družini izrekamo globoko sožalje.

IZ DOBERDOBA

V torek preteklega tedna je imel naš župan zopet daljši razgovor z goriškim prefektom dr. Nitrijem. Razpravljala sta o važnih občinskih zadevah, med drugim o doberdobskih brezposelnih, ki naj se jim nudi žimska pomoč. Prefekt je v četrtek uradno pozval vse javne ustanove, organizacije in sindikate, naj pričnejo zbirati prispevke za ta sklad.

V soboto predpreteklega tedna je obiskal naše županstvo komunistični poslanec dr. Gino Betrame, ki se je pozanimal za nerešena upravna vprašanja. Pri tem gre zlasti za zgradnjo nove ljudske šole v Jamljah, o kateri je tudi Novi list že nešteto krat pisal. Odločno je pozival oblastva, naj že zdavnaj obljubljeni poslopje končno sezidajo. Nadalje še vedno visi v zraku gradnja novega pokopališča v Dolu. Poslanec je obljubil, da bo posredoval v Rimu, naj zadevo čimprej rešijo.

Čujemo, da je ta poslanec obiskal tudi Sovodnje in Števerjan. V Sovodnjah se je zlasti zanimal za vodovod in asfaltiranje glavne ceste, v Brdih pa za ljudsko šolo v Jazbinah in Valerišču ter za otroški vrtec in pravno števerjanske ljudske šole. Vsa ta javna dela bi stala nekaj nad 28 milijonov lir. Prošnje so že davno odromale v Rim, od dne in leve so padale obljube, a vsa stvar se na žalost ne zgane z mrtve točke. Tudi sovodnjskemu in števerjanskemu županu je poslanec Beltrame obljubil vso pomoč.

Ko po svoji dopisniški dolžnosti poročamo o živahnem zanimanju komunističnih in socialističnih poslancev za potrebe slovenskega življa v Italiji, ugotavljamo, da gre krščansko-demokratska stranka v svoji zakleti zasljepljenosti mimo Slovencev in njihovih potreb. Kakor da bi Slovencev v Italiji sploh ne bilo! To delajo tako krajevni kot osrednji voditelji stranke. Ne enim ne drugim ne priželimo, da bi morali nekoč obžalovati svojo politično zaslepljenost in pregrešno brezbriznost. Saj smo jih pravočasno posvarili!

TRG SV. ANDREJA V GORICI

Že dolgo let ni bil semenj sv. Andreja tako živahen kot letos. Glumcev in kramarjev je bilo vse polno, prav gotovo nekaj stotin. Za mlajši svet je bilo najbolj privlačno veliko kolo na Travniku, na katerem so se veselo vrteli obiskovalci. Ljubitelji dobre kapljice in klobas so prišli na svoj račun na vinški razstavi.

Letošnji semenj je pravzaprav pričel v četrtek. Že ta dan je bil ogromen naval izletnikov iz Jugoslavije, ki se je v nedeljo povečal in dosegel višek v ponedeljek. Človek je imel vtis, da je bila Gorica ta dan zares slovenska. Tega ni bilo žal zlasti trgovcem, pa tudi gostilničarjem, ki so bili bolj zadovoljnih obrazov kot sicer. K razmahu sejma je zlasti pripomogla ugodnost, da smejo lastniki prepustnic odslej ostati v sosedni državi 72 ur namesto prejšnjih 48. Najlepše pa je, da so bili v teh dneh vsi veseli in zadovoljni in da sta vladala popoln red in mir.

ZAKON O PROSTI CONI POD STREHO

Prejšnjo sredo je pristojna parlamentarna komisija končno odobrila zakon o devetletnem podaljšanju proste cone za Gorico in Sovodnje. Sprejela je obenem vse spremembe in dodatke, ki jih je pred kratkim odobrila finančna komisija poslanske zbornice. Zakon stopi v veljavo, ko ga objavijo v Uradnem listu. Gorica je tako rešena velike skrbi za svoj bližnji gospodarski obstanek.

NOVI KVESTOR

Za novega goriškega kvestorja je bil imenovan dr. Salvatore Immè, ki je doslej opravljal službo podkvestorja v Rimu. Dosedanje ga kvestorja dr. Dattila je pa vlada premešila med Južne Tirolece v Bocen.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Dne 18. novembra je bil v bližnjih Prjesnah (italijanski Purgessimo) pogreb bivšega ondotelega župnika g. Alojzija Novella, ki je po kratki bolezni umrl v fari Peonis onstran Tilmenta, kamor je bil lanskega maja prestavljen. Bilo mu je 72 let.

Pokojnik je bil znan po vsej naši domačiji, saj je pastiroval skoraj samo v slovenskih duhovnijah. Bil je vikar v Teru, na Kernicah, v Mažarolah, Gorenjem Brnasu in v Kravarju. Naš jezik je dobro obvladal, tako da je lahko učil krščanski nauk in pridikal slovenski kot vsi ostali slovenski duhovniki. Navdušen je bil posebno za slovensko cerkveno petje. Ko so mu v Kravarju leta 1933 orožniki strogo prepovedali rabo slovenskega jezika, se ni hotel podvreči njihovega ukazu. Ker ga tedanji videmski nadškof Nogara ni hotel podpreti v bojni proti fašistovskemu nasilju v cerkvi, je zapustil nadškofijo. Vest mu ni dopuščala, da bi postal izdajalec duhovnih koristi svojih slovenskih vernikov. Vstopil je tako v goriško škofijo, kjer je prevzel župnijo na Ustju. Med vojno se je vrnil v videmsko škofijo ter bil imenovan za župnika v Prjesnah. Nihče še danes ne ve, zakaj je pokojnik, ki je večji del življenja preživel med slovenskim ljudstvom in v najlepši slogi z domačimi duhovniki, v zadnjih letih zavzel do njih sovražno stališče in se tako pregrešil, da je moral svojo zadnjo službo opravljati daleč od naših krajev. Hotel pa je biti pokopan v Prjesnah, kjer počivata tudi njegova mati in sestra. Naj mu bo lahka naša slovenska zemlja.

IZ LANDARJA

Dne 17. novembra ponoči so stražniki našli na tržaški cesti v Vidmu razbit motor. Nedaleč od njega je ležal mladenič z razbito glavo. Ugotovili so, da gre za 32-letnega

Marcela Pušiča iz Ofijana v Landarski fari. Ker zdravniki niso mogli nezavestnemu fantu pomagati, so obvestili starše, ki so sina brž prepeljali domov. Po nekaj urah je mladenič izdihnil svojo dušo.

Pokojnik je bil priden fant in odličen delavec ter se je v zadnjem času pripravljaj na poroko. Na dan nesreče je zaročenko peljal na motorju v Videm, kjer je služila, in se na poti domov smrtno ponesrečil.

Pogreba se je udeležilo tudi mnogo ljudi iz sosednih vasi. Rajnemu mladeniču naj da dobri Bog večni mir in pokoj. Hudo prizadetim staršem izrekamo globoko sožalje.

ŠEMPETER SLOVENOV

Šempeterce je močno razveselila vest, da je vlada nakazala naši občini 400 tisoč lir za ureditev odtočnih kanalov v vasi. Pričakujemo, da čimprej izvedejo to za našo vas prepotrebno delo.

Občinska uprava bo končno popravila vodovod tudi v Petjahu, za kar so tamkajšnji prebivalci več let moledovali. Zgradili bodo tudi novo napajališče za živino. Za dela je določenih 710 tisoč lir.

Prebivalstvo v Petjahu je zaskrbljeno zaradi vedno večje škode, ki jim jo povzroča razstreljevanje min ob vznožju gore Škocijan. Tu kopljejo kamenje, ki ga potem rabijo za cement. Pri delu je zaposlenih več ljudi. Da jim gre laže izpod rok, razstreljujejo mine. Zaradi tega pa je v Petjahu popokalo več hiš. Če pojde tako naprej, se ljudje boje, da se jim bodo poslopja zrušila. Kamnoloma ne morejo sicer zapreti, a hišni posestniki imajo vendar pravico, da svoja premoženja zaščitijo. Od oblasti zato zahtevajo, naj zadevo tako uredi, da se odstrani kakršnakoli škoda.

Pred nekaj dnevi je videmski denarni zavod Banca del Friuli nagradil tri slovenske

dijake, ki obiskujejo tukajšnje obrtno šolo. Po 60 tisoč lir sta dobila Remo Prapotnik in Donato Čičigoj iz Dreke, 40 tisoč lir pa je prejel Valter Koren iz Šempetra.

TRBIŽ

Občina Rezija šteje 3500 prebivalcev in prav gotovo prednjači v številu potujočih trgovcev, saj jih ima kar 100. Ti hodijo prodajat največ v Kanalsko dolino, posebno v Trbiž, kamor prihaja tudi veliko ljudi iz Gorenjske in Koroške. Zato je trbiški trg izredno živahen. Tu dobiš vse, kar potrebuješ. Kramarji so povečini Rezijani, ki tu kar dobro služijo. Samo oni namreč obvladajo jezike, ki jih govori prebivalstvo treh držav.

Bližnji Rajbelj se kar ne more pomiriti. Rudarji še vedno stavkajo. V Trbižu napeto zasledujemo že več mesecev trajajoče stavke tamkajšnjega delavstva, ki je bilo vedno znano zaradi svoje miroljubnosti in pohlevnosti. Današnja uprava rudnika pa nikakor ne more doseči, da bi se delavstvo mirno posvetilo proizvodnji. Tako je tudi konec preteklega tedna nameravala napraviti povsem zgrešen korak. Da bi zlomila odpor delavcev, je namreč hotela izvesti zaporo. Ta načrt pa je preprečila videmska prefektura, ki podjetju ni hotela izdati zahtevanega dovoljenja.

Nekaj dni zatem pa se je uprava iznenada začela zanimati za varnostne naprave v rudniku in naprosila stavkovni odbor, naj dovolji 23 delavcem, da prenehajo stavko ter naprave popravijo. Odbor se je seveda takoj posvetoval s svojimi sindikalnimi voditelji. V torek preteklega tedna so delavci zopet priredili veliko zborovanje, na katerem so govorili predstavniki sindikatov CISL in CGIL. Ti so izrazili željo, da bi se stavkovno gibanje razširilo na vsa podjetja, ki so last družbe Rajbelj-Pertusola, kajti le tako bi od delodajalcev dosegli večjo uvidevnost za upravičene zahteve delavstva.

14

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Krog tistih 23 s starimi generali in z visoko duhovščino vred je podpiral rusofilsko politiko. Maršal Radetky je upal, da bo z močno Rusijo za hrbtom mogla Avstrija obdržati Lombardijo in Benečijo. Zato naj se sedaj Rusiji pomaga proti Turčiji.

Druga stranka so bili bogati meščani in liberalni duhovi, ostanki iz dobe revolucije. Za njih vodjo se je imel Aleksander Bach. Ta je bil precej užaljen, ker ga ruski car ob svojem nastopu ni bil odlikoval. Zato je spretno omilil časopisno cenzuro ter dovolil, da so listi napadali caristično samodržstvo. Pred Francem Jožefom je zagovarjal zvezo z Anglijo in Francijo, češ da bo Avstrija z njuno pomočjo dobila od Turčije podonavske kneževine in morda tudi Srbijo in Bosno.

»Nehvaležnost Habsburžanov«

Tretja smer pod vodstvom bolj daljnovidnega državnika Brucka je pa odklanjala tako rusofilsko kot zapadnjaško politiko. Ho-

tela je, naj Avstrija ubere samostojno pot, naslanjajoč se na nemške države. Na tak način je skušala ohraniti vpliv Rusije, pa tudi Anglije in Francije na Balkanu.

Vse tri struje so pa bile v tem edine, da so videle v Balkanu izključno področje koristi za Avstrijo. Kaj bodo rekli Slovani v monarhiji in slovanski narodi na Balkanu, jih seveda ni brigalo. Kako bridko so se pri tem uštel, je pokazala bodočnost.

Nazadnje se je Franc Jožef med temi strujami odločil. Ko je ruski car poslal na Dunaj kot posebnega odposlanca grofa Orlova, mu je cesar ostro odgovoril, da ne bo nikoli dovolil ruskega skrbništva nad slovanskimi narodi na Balkanu.

Car ni niti hotel verjeti, da mu je cesar, katerega je komaj pred petimi leti rešil, par del sedaj v hrbet. Ob neki priložnosti se je izrazil, da sta bila najbolj neumna kralja na svetu Jan Sobieski, ki je rešil 1683 Dunaj pred Turki in on, ki je 1848 rešil Dunaj

pred Ogri in Italijani. Oba sta žela nehvaležnost Habsburžanov.

Pa tudi politika avstrijskih plemičev se je po koncu Krimske vojne izkazala na pariški mirovni konferenci za pogrešeno. Prvo besedo je dobil v evropskih vprašanjih francoski cesar Napoleon III.

Lepota namesto politike

Ko je Avstrija zaigrala igro na vzhodu, so njeni nasprotniki začeli spretno izrabljati nezadovoljstvo med Ogri in Italijani. Zdaj je bil Franc Jožef prisiljen prisluhniti tistim pametnim svetovalcem, ki so pravili, da je treba pridobiti srca podložnikov v Lombardiji in na Madžarskem.

Cesar se je zato odločil za drugačno potezo. Sklenil je obiskati te kraje, obenem pa peljati s seboj tudi svojo lepo ženo, da bi kot poslanka lepote pridobila srca podložnikov.

Elizabeta se je težko odločila za potovanje, ker bi otroka ostala popolnoma sama v rokah tašče in služinčadi. Že ob vrnitvi s prvega potovanja je našla malo Zofijo vso blede in slabotno. Po drugi strani je pa želela, da bi se vsaj za nekaj tednov rešila neznosne more, ki jo je tlačila na dvoru. Končno se je odločila, da vzame s seboj v Italijo tudi malo Zofijo. Gizela, ki je že bolj odrasla, naj pa ostane na Dunaju. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Vinko Beličič:

„DOKLER JE DAN“

Te dni je izšla zbirka novel Vinka Beličiča *Dokler je dan* — drobna knjižica, ki spominja po zunanji opremi bolj na pesniško zbirko, a je težka po svojem pomenu in umetniški vrednosti. V njej je zbral petnajst drobnih novel, od katerih smo nekatere že brali tu in tam, nekatere pa so prvič objavljene. Vse so iz zadnjih let, kar dokazuje njihova vsebina, pa tudi neka nova zrelost, ki jo odkrijemo v njih in ki kaže Beličiča kot umetnika in kot človeka v novi luči.

O kakem prelomu v Beličičevem pesniškem in pisateljskem ustvarjanju seveda ni mogoče govoriti. Beličič je preveč celovita in enovita pesniška osebnost, da bi mogli pričakovati kakega prekola v njem, in preveč zvest svojim idealom, iz katerih črpa navdih in v katerih korenini njegova umetniška moč, da bi tvegala ali smatrala za potreben kak umetniški in miselni preobrat v sebi. Njegova poezija (in to velja tudi o njegovem pripovedništvu, ki je le eden izmed izrazov njegove poezije) je rastla organsko in se razvijala kakor drevo, ki daje z leti vse težji in zlahnejši sad. In mirno lahko zapišemo, da je ta zbirka novel doslej najzlahnejši Beličičev pisateljski plod, vsebinsko, miselno in oblikovno.

Kot že rečeno, vsebuje knjiga petnajst novel, v katerih je zajel Beličič razne trenutke in s tem razna občutja svojega življenja. V nekaterih je izrazil sedanost, v drugih je posegel v preteklost. Preteklost in sedanost se v njih prepletata, ena raste iz druge, a vendar se včasih soočita ne kot sovražnici, pač pa skoro v začudenju: ali si to res ti? Ali sem res bil, smo res bili taki? (n. pr. v noveli *Stari dnevniki*: »Gledam in skoraj ne morem verjeti, da je bilo tisti čas v domovini tako brezvetrje, taka rodoljubna zvezanost — en sam ograjen vrtec! V tisti utesnjenosti se niso mogle razviti vse človekove sile... Gledam svoje stare dnevnike: zdijo se mi kot preperelina, ki je po čudnem naključju ostala nepožgana, ko je tisti stari čas že zdavnaj izkruval, izdihnil in zgorel... Kar je usahnilo in se strja v mrtvo težo, naj se povrne v prah, ki ga bosta raznesla neugnani veter in dež.«) Miselna ostrina in iskrenost sta posebni in tembolj simpatici odliki te Beličičeve proze, ker sta na žalost tako redki v današnjem slovenskem slovstvu. Vsak stavek ima svoj pomen, vsak ima svojo miselno ost, vsak je porojen iz človeške in največkrat bridke, a zdravilne izkušnje. Ravno zaradi tega močnega miselnega elementa so

novela napete in zanimive, da človek ne more odnehati prej, dokler ne prebere knjige do konca. In pri tem ima občutek, da bere dragocen, hkrati pa umetniško polnovreden dokument slovenskega življenja v današnjem času, dokument miselnosti in trpljenja slovenskega človeka naših dni: dokument, kakršnih je bilo malo napisanih v povojnem času in ki bodo vsekakor ohranili trajno vrednost v slovenski književnosti.

Občudovanja vredna je Beličičeva sposobnost, da zna ujeti navidezno brezpomemben trenutek v času — pol urice, ko sedi družina pri kosilu, vroč, samotni popoldan meditacij pod leskovim grmom sredi kraške gmajne ali hojo po svežem snegu — in odkriti v njem premmoge in bistvene značilnosti našega časa in razmer. Tega je zmožen samo pesnik in Beličič je ostal pesnik, predvsem pesnik tudi v teh svojih novelah.

Občudovanja vredna pa je tudi njegova iskrenost. Za iskrenost je treba namreč danes poguma, a Beličič je pokazal, da zna pisati o stvarih pogumno in naravnost, dasi nikdar ne zapade v banalnost kakršnekolikoli polemčnosti. Njegove besede so včasih grenke, a se ne postavlja za sodnika. Morda bi bil lahko izpustil tudi tiste besede, porojene iz grenkobe ali razočaranja, toda potem bi njegovo pisanje ne bilo več tako iskreno in tako pogumno. Tako pa je njegova knjiga pogumna in to je največje priznanje, ki ji ga lahko damo, ker pogum in iskrenost sta danes najredkejši lastnosti na borzi slovenskih vrednot.

V formalnem pogledu so te Beličičeve novele mojstrske. Jezik je tako lep, da že dolgo, zelo dolgo nismo brali takega; vsaki misli je znal najti pesniško popolnoma odgovarjajoč izraz. (»Smehljam se, zakaj ni je v dvajsetem stoletju večje slasti, kakor je poslušanje tišine.«) Pripovedovanje je strnjeno, do popolnosti ubrano na motiv, misel in čustvo, nikjer preohlapno in nikjer neobjeljeno ali primitivno nasproti misli, ki jo hoče izraziti.

Rekli smo že, da so te novele porojene iz grenkih spoznanj, vendar pa ne izzvene v pesimizem in strah pred življenjem. In to je tudi ena njihovih odlik.

Vsekakor pomeni ta Beličičeva zbirka prijetno presenečenje za vse, ki ljubijo slovensko knjigo.

E. Z.

DRUSTVO SLOVENSKEGA KNJIZEVNIŠTVA

Za praznik jugoslovanske republike je podelilo Društvo slovenskih književnikov svoje letošnje nagrade za roman, pesniško zbirko in esej. Dobili so jih: Miško Kranjec za roman *Zemlja se z nami premika*, Kajetan Kovič za pesniško zbirko *Prezgodnji dan* in Filip Kalan - Kumbatovič za knjigo esejev *Veseli veter*.

Ob tej priložnosti je poročevalec nekega slovenskega dnevnika ugotovil, da so bili kritiki v povojnem času nekoliko pretrdi z Miškom Kranjcem.

RIKO DEBENJAK V PORTOGRUARU

V Portogruaru že skoraj štirinajst dni samostojno razstavlja slovenski slikar Riko Debenjak. Pričkal je litografije in akvatinte. Razstava bo odprta do 7. decembra.

Riko Debenjak je zdaj eden najboljših slovenskih grafikov in se je močno uveljavil tudi v tujini.

80.000 KLICEV V SREDOZEMLJE

Te dni so začeli razdeljevati v Sloveniji letošnji knjižni dar celjske Mohorjeve družbe. Med knjigami je tudi roman *Klic v Sredozemlje* Alojza Rebutle, ki je bil natisnjen v 80.000 izvodih. Tako naklado doseže v Evropi le malokatera knjiga. Izšla je v lepi opremi slikarja Lojzeta Spacala.

Dogodek odločno pobija tiste malodušneže, ki trdijo, da je pisatelj malega naroda nujno obsojen na majhne naklade in da se mora čutiti zapostavljen pred pisateljem velikega naroda. Pisatelji malih narodov so bili tudi Ibsen, Hamsun, Sigrid Undset, Selma Lagerlöf, Haldur Laxness, Timmermans in drugi, pa jih vendar pozna ves svet. Odločilna je kvaliteta.

Smrt slavnega pevca

V Rimu je v petek opoldne umrl najslavnejši pevec naših dni Beniamino Gigli, star 67 let. Njegova slava je segla še dalje kot nekoč tista Henrika Carusa.

Gigli je preživel prav bedno mladost. Rodil se je v siromašni mnogoštevilni družini v Recanatu blizu Loreta. Z glasbo se je seznanil še kot deček, ko je bil član mestne godbe na pihala. Trinajstleten je moral za zaslužkom. Najprej je delal pri nekem mizarju, potem je postal krojač in nazadnje skladiščnik. Pri vsej svoji revščini pa je imel veikiški zaklad: nedopovedljivo mil in obsežen glas ter ljubezen do petja. Ta dar je pri fantu odkril na cerkvenem koru domači organist. Začel ga je izobraževati v glasbi in je starše prepričal, da so sina pustili v Rimu na »Konservatorij sv. Cecilije«.

Pod vodstvom odličnih mojstrov se je v 4 letih razvil v odličnega opernega pevca. Leta 1914 je nastopil v gledališču v Rovigu. Kmalu so novega tenorista klicali na večje odre. Svetovno ime je dosegel že leta 1920, ko so ga povabili v njujorško Metropolitan opero, kjer nastopajo samo največji pevci. Najraje je pel italijanske opere, kot so *Rigoletto*, *Manon*, *Tosca* in *Traviata*. Svoje vloge se je učil s skrajno natančnostjo; po sto in stokrat jih je ponavljal. Zato pa je tudi vsaka njegova nota zvenela kot mojstrovina.

Iz Amerike je hodil Gigli na vse velike evropske odre. Leta 1919 ga je tržaški operni impresarij Lovrič povabil v Trst. Pozneje je še nekajkrat nastopil pri nas. Zadnjikrat pred tremi leti na gradu pri Sv. Justu. Zapel je tako očarljivo in ganljivo znano tržaško popevko *Le ragazze di Trieste*, da so poslušalci jokali in ploskali.

Gigliju je slava prinesla tudi nešteta odlikovanja in velikansko bogastvo, vendar ni nikdar pozabil svoje revne mladosti. Najprej je poskrbel za mater in brate. Nato pa je z odprtimi rokami podpiral reveže in dobrodelne zavode. Zanje je pel tudi na trgih in vaških prireditvah še potem, ko je odklanjal nastope pred mogočnjaki. Njegovi dobrodelni koncerti so prinašali milijone. Pred dvema letoma je poslednjič javno pel v operi v Londonu. Potem pa samo še za reveže.

KULTURNE VESTI

* Tavčarjeva drama *Prihodnjo nedeljo*, ki jo igra Slovensko narodno gledališče v Trstu, je povzročila pri nekaterih pravo hysterijo. Čudno pa je, da se kot ljudje, ki se radi trkajo na svoja demokratska prava, ne jezijo nad tem, kar je povedal, ampak nad tem, ker je povedal.

* Sarajevska revija »Pregled« je posvetila svojo zadnjo številko Italiji. Na približno sto straneh prinaša vrsto razprav in člankov o italijanskih zadevah. Napisali so jih največ italijanski levičarski avtorji, od socialnih demokratov do komunistov. Zastopani pa so tudi srbski pisci.

* V Parizu so podelili Goncourtovo nagrado za leto 1957. Dobil jo je Roger Vailland za roman *La loi (Zakon)*. Goncourtova nagrada pomeni najvišje književno priznanje v Franciji, a njena denarna vrednost je smešno nizka. Pač pa napravi pisatelja slavnega in ljudje rajši segajo po njegovih knjigah ne le v knjižnicah, ampak tudi v knjigarnah.

* Leto 1957 imenujejo v Italiji »leto poezije«, ker je izšlo toliko in tako dobrih pesniških zbirk. Po povojnem italijanskem pripovedništvu se je zdaj razcvela tudi italijanska poezija.

* Na beograjski univerzi se je prijavilo v preteklem akademskem letu 1100 študentov za tečaje iz angleščine in le 50 iz ruščine.

KROŽEK MLADIH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

vabi

na šestanek, ki bo v petek, 13. decembra, ob 20.30 v ulici *Martiri della Libertà (ul. Commerciale) 5/1*.

Na sporedu je predavanje književnika prof. A. Rebutle;

Literarna dela E. Kocbeka

Po predavanju razgovor o bližnjem smučarskem tečaju.

Tamara Marković — jugoslovanska filmska igralka

GOSPODARSTVO

PŠENICI MORAMO NUDITI SOLITRA POZIMI

Letos so imeli kmetovalci ugodno jesen in so zato lahko pravočasno posejali pšenico. Na marsikateri njivi se je pšenica že precej razrastla, drugod pa komaj kali. Če hočemo, da bo mlada setev dobro prenesla zimski mraz in se spomladi hitro in močno ošteblila, ji moramo sedaj nuditi solitra, to je lahko topljivega in zato učinkujočega dušika. Glavna sestavina solitra je dušik, ki je nujno potreben za vsako rastlinsko življenje.

Ko pšenično seme izkali, živi izključno od zaloge hrane, ki je nakopičena v zrnu. Ta zaloga se pa kmalu izčrpa in ko rastlinica požene 3. list, je ni več. Medtem pa ima mlada rastlinica že korenine, ki iščejo hrano v zemlji. Tedaj ji moramo s solitrom priskočiti na pomoč, in sicer z navrhnim gnojenjem ali pod list. Soliter nudi rastlini potrebni dušik. Vsa ostala dušična umetna gnojila in tudi hlevski gnoj, ki smo ga podorali pred setvijo, ne morejo nuditi pšenici dušika, ker se tedaj ne nahaja v takšni obliki, da ga mlade koreninice lahko vsrkajo. Ostala gnojila morajo namreč prej bakterije predelati in njih dušik spremeniti v lahko sprejemljivo obliko. Toda preden se to izvrši, preidejo tedni in tudi meseci.

Čemu mladi pšenici že sedaj dušik? Potrebuje ga za svoje redno življenje, za svoj

razvoj, ker se dušik nahaja v vsakem najmanjšem delu rastlinice. Poleg tega je potrebno, da mlada pšenica nakopiči nekoliko dušika v svojem staničevju, v čebulici, v svojem »srcu«, iz katerega se bodo spomladi razvila stebila. Čim močnejša bo ta čebulica, tem lepša bodo stebila in tem lažje bodo mlade rastlinice prenesle neugodnosti zime. Zmotno je namreč misliti, da mlada pšenica pozimi spi. Če je hud mraz, življenje res zaspi, a ga vsak toplejši dan zopet prebudi.

Po dosedanjih izkušnjah soliter najbolje učinkuje, če ga raztrosimo prvič en mesec po setvi, potem pa še vsaj dvakrat, vsakokrat po presledku enega meseca. Na 100 m² = 1 ar potrebujemo po 1/2 kg solitra. Ne smemo pa gnojiti ne v deževnem vremenu

in tudi ne, če se za dež pripravlja, ker ga deževnica takoj raztopi in izpere v globočine, kjer ga pšenične korenine ne dosežejo.

V trgovini imamo dva solitra, in sicer apnenega (nitrato di calcio) in čilskega (nitrato di soda). Oba vsebujeta sicer skoraj enako količino dušika, vendar moramo na splošno dati prednost čilskemu, ker vsebuje še nekatere druge snovi. Le v težkih in mokrih zemljah je apneni soliter bolj priporočljiv.

Popoln učinek pa dosežemo od dušika le, če smo pšenici pognojili tudi s fosfornimi in kalijevimi gnojili. Te 3 snovi se namreč dopolnjujejo.

— o —

MALI OGLAS

Družina v Gorici išče pridno hišno pomočnico, ki zna tudi kuhati. Plača dobra. Naslov dobite pri upravi lista.

Človeštvo in prehrana

Statistika pravi, da je bilo l. 1954 na vsem svetu 2.658 milijonov ljudi, in sicer: v Evropi 405 mil.; v Sovjetski zvezi 215 mil.; v Sev. Ameriki 234 mil.; v Juž. Ameriki 121 mil.; v Aziji 1455 mil.; v Afriki 214 mil.; v Oceaniji 14 mil.

Najgosteje je naseljena Evropa, kjer pride 82 prebivalcev na kvadratni kilometer, najbolj redko pa Oceanija, kjer prideta na enako površino komaj 2 človeka. Srednja gostota prebivalstva Azije znaša 54 ljudi na

km². Od l. 1937 do l. 1954 se je človeštvo pomnožilo za 24%, v Aziji sami pa za 28%, to je za 318 milijonov.

Koliko ljudi je zauživajo?

Enota za določitev prehrane so kalorije. Fizika pravi, da je ena kalorija enaka toploti, ki je potrebna, da se liter vode segreje za 1 stopinjo C. Čim več kalorij vsebuje hrana, tem močnejša je, tem več vredna, če je seveda prebavljiva.

Koliko kalorij vsebuje vsakdanja hrana v posameznih državah, oziroma pri narodih, ni mogoče povsod natančno ugotoviti, ker manjkajo podatki. Precej natančno pa vemo, koliko kalorij vsebuje povprečna hrana 1650 milijonov ljudi, ki živijo v 18 državah. Podatki so naslednji:

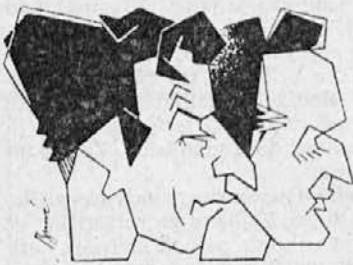
Prebivalci Švice, Anglije, Kanade, ZDA, Avstralije in Nove Zelandije, katerih je okoli 250 milijonov, porabijo dnevno nad 3000 kalorij, torej imajo najmočnejšo prehrano. Prebivalci Belgije, Francije, Luksemburške, Zapadne Nemčije, Grčije, Italije, Argentine in Južne Afrike, katerih je okoli 190 milijonov, imajo na razpolago dnevne obroke z 2500 do 3000 kalorijami. Manj kot 2500 dnevni kalorij zauživajo prebivalci Kitajske, Indije, Pakistana, Japonske in Brazilije; teh pa je nad 1200 milijonov. Med temi je na stotine milijonov ljudi, ki ne zauživajo dnevno niti 1000 kalorij, kar je že znak lakote. (Če bi natančno proučili prehrano ljudi na svetu, bi ugotovili, da je zadostno prehranjena le ena tretjina ljudi, ostali 2/3 pa živita v pomanjkanju).

Kaj ljudje zauživajo?

Ljudje uživajo hrano rastlinskega in živalskega izvora. Na splošno je hrana živalskega izvora lažje prebavljiva in izdatnejša. To velja predvsem za beljakovine, ki so najvažnejši sestavni del hrane. Toda na svetu je komaj 365 milijonov ljudi, ki dnevno uživajo beljakovine živalskega izvora, in sicer povprečno nad 35 gramov. Sem spadajo države: Belgija, Francija, Zap. Nemčija, Švica, Anglija, Kanada, ZDA, Argentina, Avstralija in Nova Zelandija. Vsi ostali narodi zauživajo manj mesa in mnogi se hranijo skoraj izključno z rastlinsko hrano: stotine milijonov samo z rižem, pri drugih stotinah pa je glavna hrana kruh.

Sportni pregled

SAHOVSKI TURNIR V WAGENINGENU KONČAN

Trifunović in Ivkov

Prejšnji teden so se v Wageningu na Nizozemskem končale vse partije za končni šahovski turnir, na katerem sta sodelovala tudi jugoslovanska velemejstra Trifunović in Ivkov. Na prvo mesto se je uvrstil madžarski velemejster Szabo. Čeprav je Trifunović izšel iz tekmovanja neporažen, se je uvrstil komaj na 6. mesto. Tudi Ivkov si ni pridobil pravice, da se udeleži medconskega turnirja, ki bo prihodnje leto v Portorožu. Ivkov je proti pričakovanju (sodil je med favorite za prvo mesto) zasedel šele 9. mesto. Ker si Larsen in Donner delita 3., oziroma 4. mesto, bosta morala odigrati še odločilni dvoboj, če Mednarodna šahovska federacija ne bo ugodila zahtevi, da se obema prizna pravica do udeležbe na medconskem turnirju.

Končni vrstni red je naslednji: 1. Szabo (Madžarska) 13,5; 2. Olafsson (Islandska) 13; 3., 4. Larsen (Danska) in Donner (Nizozemska) 12,5; 5. Uhlman (Vzh. Nemčija) 12; 6., 7. Trifunović (Jugoslavija) in Stahlberg (Svedska) 11; 8. Teschner (Zah. Nemčija) 9; 9. Ivkov (Jugoslavija) 8; 10., 11. Trojanescu (Romunija) in Niephaus (Zah. Nemčija) 7,5; 12., 13. Kolarov (Bolgarija) in Alster (Češka) 7; 14. Dückstein (Vzh. Nemčija) 6,5; 15. Clarke (Anglija) 5,5; 16., 17. Orban (Nizozemska) in Hanninen (Finska) 3,5 in Lindblom (Norveška) 2,5.

PRESENEČENJA TUDI V JUGOSLOVANSKEM PRVENSTVU

V nedeljo so v Jugoslaviji odigrali 11. kolo državnega nogometnega prvenstva. Crvena zvezda in ma-

kedonski Vardar sta proti pričakovanju dosegla v Splitu (Hajduk - Crvena zvezda 0:1), oziroma v Beogradu (Partizan - Vardar 0:1) polno zmago. Radnički, ki je v Novem Sadu neodločeno (1-1) zaigral z Vojvodino, še vedno vodi z eno točko prednosti pred Partizanom. V sredi lestvice je precejšnja gneča. Hajduk, Dinamo in Vardar so na prvih mestih. Državni prvak Crvena zvezda, ki je bila precej časa na repu lestvice, se polagoma dviga in je trenutno na 6. mestu.

Po 11. kolu tekmovanja je lestvica naslednja: 1. Radnički 16; 2. Partizan 15; 3. Hajduk, Dinamo in Vardar 13; 6. Crvena zvezda in Spartak 11; 8. Vojvodina, Zagreb in Beograd 10; 11. Željezničar 9; 12. Split in Budućnost 8; 14. Velež 7.

SVETOVNI PRVAKI V TRSTU

V soboto zvečer je v Trstu gostovala češka odbojarska reprezentanca, ki je lani v Parizu osvojila svetovno prvenstvo. Tržaški športniki so imeli lepo priliko, da vidijo, kako tečejo igre v tej pri nas premalo razširjeni športni panogi. Čehi so z lahkoto premagali šibko tržaško reprezentanco. Odlikovala sta se zlasti Musil in Tesar, ki sta brez dvoma najboljša igralca na svetu.

Stava 14 - PO NAŠEM BO TAKO? - Stava 14

8. decembra 1957

1. ALESSANDRIA — SAMPDORIA	1 X
2. GENOA — VERONA	1 X
3. JUVENTUS — ATALANTA	1
4. L. R. VICENZA — INTER	1
5. LAZIO — TORINO	1 X
6. MILAN — ROMA	1 2
7. NAPOLI — BOLOGNA	1
8. SPAL — FIORENTINA	1 2
9. UDINESE — PADOVA	X
10. LECCO — PRATO	X
11. TRIESTINA — BARI	1
12. SALERNITANA — P. VERCELLI	1 X
13. SIENA — CARBOSARDA	X
1. SANREMESE — CATANZARO	1
2. PARMA — PALERMO	1

2

Za
naše
animacije
Zimsko
veselje

Rumena kača - vladač sveta

11

E. Wallace . R. B.

»Da — ga poznam,« se je izgovarjala. »Je star hišni prijatelj.« Spregovorila sta še par besed, nato se je Ivanka obrnila.

Spotoma se je smehljala; sama ni vedela, čemu. Tista vnema in odločnost za popravo vile, se ji je zdela prava podoba Clifforda Lynneja. Prav vseč ji je bilo.

Konjski topot jo je zdramil, da se je umaknila kraj pota.

»Pravkar sem videl St. Claya,« je rekel major. »Si uredil zaradi kosila? Se mi zdi, da mu je mnogo na tem.«

»Čemu neki?«

»Kdo ve? Čudak je, toda listnico ima debelo in se ti splača, da ga držiš.«

»Kaj pa dela?« je poizvedoval Štefan.

»Oh, povsod ima svoje prste vmes. Poslovne zadeve na debelo. Zdi se mi, da si mu celo vseč.«

»Tako?« je vzdihnil Narth, ki ni bil enakega mnenja.

Spedwell ga je pogledal s čudnim nasmeškom na odbijajočem obrazu: »Dostlej si živel mirno življenje, kaj ne? Nikoli se nisi zapletal v kakšne nevarne zadeve... kjer bi kri...«

»Za božjo voljo,« ga je prekinil Narth. »Še to bi manjkalo!«

»No, seveda ne moreš do konca življenja slepariti bližnjega. Hočem reči, da je preveč udobno igrati lumpa, ne da bi se ganil s toplega sedeža... Nikar se ne razburjaj, saj vsi vemo, da je bilo skozi deset let podjetje Narth le sleparska delavnica. — Ti pač nisi kriv, če nisi postal milijonar ali če te niso še zaprli. V ječo še lahko prideš, dragi Narth, obogatel pa ne boš nikoli.«

Štefan ga je mrzlo premeril: »Kaj pomeni vse to tvoje gobezdanje?« Prešinila ga je misel, ali ni morda njegovo veselje nad tolikšno dediščino prezgodnje?

Točno ob tri četrt na eno je prišel Graham St. Clay. Brilljant na ovratnici je bil morda malo prevelik, tudi odišavljen je bil preveč.

»Ste prejeli moje pismo?« je vprašal z naglasom, kot ga ima gospodar do zadnjega uslužbenca.

Narth je namršil obrvi. Slabo se začinja! St. Clay je pristopil k mizi in vzel pismo, katero je Štefan dokončaval, ter ga je prebral od začetka do konca.

»Dekle bo prišlo?« je vprašal in vrgel list na mizo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. decembra, **nedelja**: Brezmadežno sp. D. M.
 9. decembra, **ponedeljek**: Valerij, Ciprijan
 10. decembra, **torek**: Loretska Mati b., Melkiad
 11. decembra, **sreda**: Damaž, Danijel
 12. decembra, **četrtek**: Aleksander, Maksencij
 13. decembra, **petek**: Lucija, Otilija
 14. decembra, **sobota**: Spiridion, Just

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 4. decembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—626 lir
avstrijski šiling	23,60—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	118—127 lir
funt šterling	1600—1680 lir
nemško marko	147,75—148,50 lir
pesos	12—15 lir
švicarski frank	145—146 lir
zlato	708—710 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 8. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Dramatizirana zgodba: Jules Verne-Janko Golias: »Potovanje okoli lune«. Igrajo člani Rad. odra; 20.30 Zvočni mozaik; 21.00 Marjan Vouk: »Star adventni običaj«; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 V svetu jazz-a; 22.35 Rodgersove in Kernove melodije.

Ponedeljek, 9. decembra, ob: 12.00 Iz lovčevih zapiskov: »Prvi srnjak gospoda Lipčeta«; 13.30 Revija glasbenih instrumentov; 18.55 Koncert pianista Irvinga Schenkmana — glasba Debussyja in Brahmsa; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik: »Nevidno delo v uredništvu«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 George Bizet: »Carmen«, opera v 4 dej.

Torek, 10. decembra, ob: 12.00 Opoldansko predavanje: »V dolini slepih«; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »Dan človeških pravic«; 22.00 Italijansko-slovenski kulturni stiki skozi stoletja: dr. Janko Jež: »Slovenski italijanisti v zadnjih sto letih«; 22.25 Čajkovski: »Labodje jezero« — Suita iz baleta.

Sreda, 11. decembra, ob: 12.00 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Mozart: Koncert v d-molu za klavir in ork.; 19.15 Sola in vzgoja; prof. Ivan Theuerschuh: »Dobre in slabe strani inštrukcij«; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Marco Praga: »Vzglezna žena«, komedija v 3 dej. Igrajo člani Rad. odra, nato Glasbeni variete.

Četrtek, 12. decembra, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Turistični razgledi M. A. Bernonija; 13.30 Glasbena fantazija; 18.30 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Sanje malega Mirka«; 19.15 Radijska univerza: Izumi v zgodovini civilizacije: »Leča in optične naprave«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Iz zgodovine Vikingov: »Vikinška božanstva«; 21.40 Pri domačem ognjišču; 22.00 Nove knjige in izdaje: Italo Calvino: »Čudaški baron«, poročča dr. Josip Tavčar; 22.15 Stravinsky: »Ognjeni ptič« — Suita iz baleta.

Petek, 13. decembra, ob: 12.00 Opoldansko predavanje: »Nova Zelandija, zaprti raj«; 13.30 Glasba po željah; 18.55 Iz Festivala v San Remu; 19.15 Ultrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 Umetnost in prereditve v Trstu; 21.15 Velika dela slavni mojstrov; 22.00 O glasbilih: Brenkala: harfa, kitara, mandolina in ostala brenkala, poročča prof. Pavle Merku; 22.15 Brahms: Simfonija št. 1 v c-molu, op. 68.

Sobota, 14. decembra, ob: 12.00 Življenja in usode: »Lester Pearson«, letošnji Nobelov mirovni nagajenec; 16.00 Radijska univerza: O zdravstvu in higieni dela: »Higienske naprave v tovarni in osebna higiena delavcev«; 17.00 Vokalni kvintet »Niko Stritof«; 18.00 Oddaja za najmlajše: Dušan Pertot: »Tri zlata peresa«; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 Dramatizirana zgodba: Josip Jurčič - Jože Peterlin: »Kozlovska sodba v Višnji gori«, nato orkestra Mantovani in Melachrino; 22.00 Slovenski veseli motivi; 22.30 Kompozicije romantičnih skladateljev.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 419: Bral sem: »Če se ti dela na očeh mrena, stopi na vodi, iz kravjega mleka žgani, galuna.« Kaj pomeni zadnji stavek?

Odgovor: Če je bil stavek pravilno prepisan, potem ga morate takole čitati: »Stopi galuna na vodi, iz kravjega mleka žgani«. Nič ni povedano, koliko galuna je potrebno stopiti in v kakšni količini.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29477

ni vode. »Voda, iz kravjega mleka žgana«, je prav gotovo sirotka, ker na tej se raztopi nekoliko galuna in se potem rabi za grgranje, mogoče tudi za izmivanje oči. Pomniti pa moramo, da je galun strupena snov in da se brez skrbi uporablja samo za obrite brade, kjer stiska male ranice in ustavlja kri. Ko pa gre za zdravljenje z galunom, mora imeti besedo — zdravnik.

ŽENSKI KOTIČEK**DROBNI NASVETI**

— Če si od dežja dobil na čevljih madeže, jih očisti z mlekom ter z limoninim sokom.

— Če pogoltnemo ribjo kost, izsesajmo takoj sok ene limone. Kost se bo zmehčala tako, da jo bomo laže odstranili.

NAŠ RECEPT

Juha iz kislega zelja: Vzemi 20 dkg zelja in prav toliko na kocke narezanega krompirja, nekoliko suhih gob ter nekaj surove narezane prekajene slanice. Vse kuhaj v dveh litrih vode 2 uri. Nato juho osoli in popopravi! — **Ocvrti krompirjevi cmoki**: Potrebujes 4 debele krompirje, ki jih skuhaš, olupiš, pretlačiš na desko, osoliš ter jim dodaš toliko moka, da dobiš mehko testo. Jaje ne potrebuješ. Iz testa napravi za debel oreh velike cmoke in jih ocvrti na olju ali masti!

SREBRNA POROKA

V nedeljo sta praznovala 25-letnico poroke g. Martin Tavčar in njegova soproga ga. Ema, starši našega najmlajšega sodelavca g. Davorina Tavčarja iz Trsta. Ob tem veselem dogodku jima svojci in prijatelji iskreno čestitajo ter žele še mnogo srečnih dni v skupnem življenju. Cestitkam in voščilom se iz srca pridružuje tudi Novi list.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠCE V TRSTU

V soboto, 7. dec., ob 20.30 v Borštu,
 v nedeljo, 8. dec., ob 16. in ob 20. uri
 v Prosvetni dvorani v Gorici

Josip Tavčar
 PRIHODNJO NEDELJO

V nedeljo, 8. dec., ob 17. uri v Ricmanjih
 nastop gojencev Igralske šole SNG
 s komedijo I. A. Krlova
 NAUK HČERAMA

Na sporedu so tudi folklorne plesi, ki jih bo izvajala folklorna skupina »Breg«.

»Da; gospodična Bray je sprejela povabilo. Kmalu bo tukaj.« je odvrnil prav hladno. Kitajec se je zarežal.

»Aj, aj, naš Narth ubira drugačne strune! Pustite; ostanimo prijatelji. Vi me ne poznate še. Doma sem vaje ukazovati. Zato se vam zdim tako oblasten, da kar vihate nosove. Pa se boste že privadili...«

Sluga je javil, da je prišla gospodična.

»Da, da, naj kar vstopi.« je ukazal Kitajec.

Štefan (Narth je sedaj prvič opazil, da je nečakinja lepa. V okusnem, preprosto rezanem kroju se je odražala njena vitka postava. Velike oči, ki so se ji smejale izpod klobuka, in kostanjevi lasje okrog roznatega obraza so jo delali nadvse mikavno.

Kitajec jo je občudoval kar z odprtimi usti, da ji je rdečica šinila na obraz.

»Ivanka, predstavljam ti gospoda St. Claya.« Ponudila je majhno roko v rokavicah, mladi tujec se je globoko poklonil. Še preden jo je utegnil pozdraviti, so se nenadoma odprla vrata. Vstopil je elegantno oblečen mož s prodirnimi očmi in ukazovalnega obnašanja.

Stal je na pragu in pogledoval zdaj Nartha, zdaj St. Claya. Dekleta, kakor da ni opazil.

Štefan se je komaj ojunčil: »Želite, gospod? Morda ste se pomotili. Tu je moja pisarna.« »Popolnoma nič se nisem zmotil, gospod Narth,« je odgovoril s takim glasom, da je kar prevzelo Ivan-ko. »Motite se vi, kakor že tolikokrat v življenju, ker spravljate mojo bodočo ženo v stik s tem kitajskim lopovom in morilecem Fing-hojem!«

St. Clay je nehote porinil na kitajski način obe roki v rokave in je v lepi kitajščini izblebetal:

»Ekscelenca!«

Ivanka je strmela v prišleca. Saj to je on, ponosno zravnana na pragu, in siplje strele iz oči na rumenca. On: Clifford, njen zaročenec.

X.

Fing-ho se je kmalu zavedel. Suženjsko upognjeni hrbet se mu je zravnal. Iz črnih mongolskih oči mu je švignil blisk, da je Ivan-ko kar zamrzelo. Čez hip je pa že zavzel mirno, skoraj pohlevno zadržanje, katerega je vedno kazal.

»Kaj pomeni ta neopravičljivi udor?« je vprašal s piskajočim glasom.

Lynne je odmaknil pogled skozi vrata v sosednjo sobo, kjer se je bohotila pripravljena miza za pojedino.

»Če me hoče gospodična povabiti, bom rade volje njen gost,« je dejal mirno in zvonko.

Ivanka je brž prikimala. Presenečenje ji je kar odvzelo besedo. Zadeva s skrito kobro se ji je zadržala jasna: St. Clay, ta olkani in jeguljasti tujec, ki ga Lynne imenuje Fing-ho, smrtno sovražni njenega zaročenca. Ob strašni zavesti ji je srce kar otrpnilo.

»Gospod Narth!« Kitajčev glas ni več mogel skriti besa. »Povabili ste me k mizi skupaj s to gospodično. Upam, da ne boste dovolili temu...« Jeza mu je zadušila besedo.

Štefan Narth, vesel, da more pokazati malo oblasti, je ukazal nečakinji: »Ti se ne gani od tod!«

Do mladeniča na pragu, ki se mu je posmehoval, pa ni mogel ubrati pravega tona.

»Hm... gospod Lynne,« je jecljal. »Zdi se mi, da... malce pretiravate... Želel sem, da Ivanka spozna... hm... tega prijatelja.«

»Vašega, toda mojega ne,« je bruhal Lynne. »Mislím, da imam pravico prepričati, da bi moja bodoča žena sedela pri mizi s človekom, kateremu se zdi pravilno poslati na oni svet vse, ki so mu na poti...!«

(Dalje)